

Свірепчук І.А.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського». Україна

САМОСТІЙНА РОБОТА В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Нові підходи в навчанні суттєво змінюють роль студента в навчальному процесі: разом з передачею знань від викладача до студента пропонується включення самого студента в активну навчальну діяльність. Самостійна робота студентів відіграє важливу роль в цьому процесі.

Існують різні підходи щодо визначення самостійної роботи студентів. Хтось вважає, що самостійна робота – це цілеспрямована пізнавальна діяльність студентів по отриманню інформації, а також по перетворенню її в знання. Тобто все те, що студент робить сам. Інші розглядають самостійну роботу як вид занять, в ході яких студент набуває та покращує свої знання, керуючись методичною літературою чи спеціальними вказівками викладача. Це й підготовка до практичних занять, і більш глибоке вивчення окремих тем, і вивчення тих питань і проблем, які не розглядалися на заняттях.

На нашу думку, модель самостійної роботи студентів включає в себе наступні елементи: взаємодію студента, викладача та предмету вивчення, оволодіння навичками та вміннями в різних умовах (в аудиторії та вдома), характер управління, зовнішній та внутрішній контроль (самоконтроль) за навчальною діяльністю, виконаний з різним ступенем самостійності.

По характеру управління самостійна діяльність поділяється на:

1. безпосередньо і повністю керовану викладачем;
2. повністю опосередковано-керовану;
3. частково опосередковано-керовану;
4. повністю самостійну.

Аудиторному етапу роботи відповідає перший варіант моделі. На цьому етапі студентам пропонуються завдання в основному репродуктивного характеру. Для поза аудиторного етапу характерне засвоєння та закріплення теоретичного матеріалу, виконання репродуктивних (усних та письмових) вправ на формування мовних навичок. На третьому етапі самостійна робота являє собою частково опосередковано-керовану викладачем. Виникає перехід до вправ, спрямованих на формування мовних навичок. І, нарешті, заключним етапом є повністю самостійна учбова діяльність студентів з використанням різних видів мовленнєвої діяльності.

Структура самостійної роботи як діяльності включає в себе мотив, ціль, засоби та зовнішні умови. Всі структурні компоненти пов'язані між собою.

Мотивація в педагогіці розуміється як система цілей, потреб та мотивів, які спонукають студентів усвідомлено відноситися до навчання.

Використовуються терміни «позитивні» та «негативні» мотиви, внутрішні і зовнішні мотиви. Бажання отримати гарну оцінку, почути схвалення викладача – це приклади зовнішніх мотивів. Внутрішні мотиви відрізняються спрямованістю на результат діяльності, тобто це інтерес до змісту предмету, до діяльності по оволодінню ним.

Зазвичай пізнавальні та професійні мотиви далеко не завжди виступають в якості ведучих в самостійній роботі. В основному студенти орієнтуються на оцінку викладача. Вдосконалення мотиваційної сфери студентів – одне з найважливіших завдань навчання.

Будь-яка діяльність спонукається декількома мотивами. Один з мотивів часто є ведучим, інший – додатковим. Ведучий та додатковий мотиви можуть мінятися місцями в процесі діяльності. Підбір мотивів повинен відбуватися індивідуально. Однак є загальні, типові для більшості студентів, групи мотивів: особистісні проблеми, вже існуючі інтереси, самоствердження, спілкування.

На перших етапах навчання корисні і зовнішні мотиви – позитивна оцінка, необхідність здати залік та ін.. Найбільш ефективними є мотиви,

орієнтовані на індивідуальність студента, на стиль його мислення, що з'ясовується в ході особистої бесіди викладача та студента.

Мотивація, на наш погляд, дійсно є двигуном самостійної діяльності студента. Мотив зазвичай реалізується шляхом досягнення деякої мети.

Сучасне розуміння цілей навчання включає в себе комунікативні, навчальні та виховні. Комунікативні цілі спрямовані на використання мови як засобу спілкування, навчальні – на підвищення рівня володіння предметом та загального рівня студентів. Виховні цілі сприяють підвищенню інтересу до країни, мова якої вивчається, формуванню творчої особистості. Ведуча роль, безумовно, належить комунікативним цілям, на основі яких досягаються інші цілі.

Зміст цілі пов'язаний з результатами, які можна розділити на «репродуктивні» та «творчі». Отримання репродуктивного результату не може виступати в якості основної мети діяльності, хоча на перших етапах навчання іноземної мови важливим є самостійні завдання граматико-лексичного характеру, спрямовані на опрацювання форм та активізацію лексики. Кінцева мета – отримання творчого результату, яким є вільне володіння мовою студентами.

Ціль досягається різними засобами. Засоби самостійної роботи різноманітні. Серед них велике значення мають способи читання текстів.

Більшість наукових текстів, як відомо, збігається до трьох видів: пояснювальних, описуючих, розповідаючих. Кожному виду тексту притаманна своя структура, розуміння якої необхідно для кращого засвоєння матеріалу. Найбільш ефективним прийомом самостійної роботи з текстом є складання схеми тексту, а не традиційних планів чи конспектів. Складання схеми тексту приводить до більш точного сприйняття його змісту, тому що потребує знаходження смислових зв'язків між його частинами. А при складанні плану студент не працює над смисловими зв'язками, а тільки «стискає» їх в назву пункту чи конспектує речення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Методические рекомендации по организации самостоятельной работы студентов. М-во образования Республики Беларусь. Могилев. 1998.
2. Заика Е. В. Психологические вопросы организации самостоятельной работы студентов в вузе. Харьков. 1991.